Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
TAMARA ĆAPETA
esitatud 21. märtsil 2024[1]

Kohtuasi C-494/22 P

Euroopa Komisjon
versus

Tšehhi Vabariik

Apellatsioonkaebus – Euroopa Liidu omavahendid – Tollimaksud – Liikmesriikide kohustused – Sisse nõudmata jäänud omavahenditele vastavate summade tasumine Euroopa Komisjonile – Uurimine Laosest pärit taskutulemasinate dumpinguvastastest tollimaksudest kõrvalehoidmise kohta – Euroopa Liidu Pettustevastase Ameti (OLAF) missiooniaruanne – Alusetule rikastumisele tuginev hagi – ELTL artiklid 268 ja 340

I. Sissejuhatus

1. Kolm on kohtuseadus, nagu öeldakse.

2. Käesolev kohtuasi on kolmas kord, kui Tšehhi Vabariik üritab liidu kohtutes vaielda Euroopa Komisjoniga seoses liidu omavahendite krediteerimise kohustusega. See järgneb nimetatud liikmesriigi katsele esiteks esitada ELTL artikli 263 alusel tühistamishagi (et vaidlustada komisjoni kiri, milles nõutakse maksmist)[2] ja teiseks tegevusetushagi ELTL artikli 265 alusel (kuna komisjon ei esitanud tema vastu kohustuste rikkumise hagi).[3]

3. Nimelt leidis Euroopa Kohus oma põhimõttelises otsuses kohtuasjas Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon,[4] et kui liikmesriik ei nõustu komisjoniga oma omavahenditega seotud kohustuste osas, ei ole tühistamishagi võimalik ja ka komisjon ei saa olla kohustatud algatama rikkumismenetlust. Seevastu võib liikmesriik nõuda hüvitist Euroopa Liidu alusetu rikastumise tõttu ja esitada selleks Üldkohtule hagi.

1 Algkeel: inglise.

2 Vt 28. juuni 2018. aasta kohtumäärus Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (T-147/15, ei avaldata, EU:T:2018:395), milles Üldkohus tunnistas hagi vastuvõetamatuks; seda kinnitati apellatsiooniastmes 9. juuli 2020. aasta kohtuotsuses Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (C-575/18 P, EU:C:2020:530).

3 Vt 30. septembri 2020. aasta kohtumäärus Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (T-13/19, ei avaldata, EU:T:2020:455), millega Tšehhi Vabariik võttis hagi tagasi.

4 Vt 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus (C-575/18 P, EU:C:2020:530, punktid 52–84).

4. Seega peab liikmesriik praktikas kandma vaidlusaluse liidu omavahendite summa komisjoni kontole, et vältida viivise maksmise kohustust juhul, kui ta vaidluse kaotab. Pärast seda, kui liikmesriik soovib selle summa tagasimaksmist Euroopa Liidu alusetule rikastumisele tugineva hagi alusel, võib ta tõendada, et komisjon nõudis seda ekslikult.

5. Tšehhi Vabariik just seda tegigi. Nüüd, kui menetluslik takistus on lahendatud, on Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse raames esitatud sisuline küsimus selle kohta, kas asjaomane liikmesriik või komisjon on liidu eelarve-eeskirju õigesti mõistnud.

6. Üldkohtu 11. mai 2022. aasta otsusega Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (T-151/20, EU:T:2022:281; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“) rahuldas Üldkohus osaliselt Tšehhi Vabariigi esitatud alusetu rikastumise hagi. Üldkohus leidis sisuliselt, et Tšehhi Vabariigi võib vabastada kohustusest maksta teatavad omavahendite summad, mida oli võimatu tagasi nõuda, ning et tal oli õigus oodata Euroopa Liidu Pettustevastase Ameti (edaspidi „OLAF“) [5] saadetud missiooniaruannet, enne kui ta võttis vajalikud meetmed nende summade kirjendamiseks asjaomases raamatupidamisarvestuses.

7. Komisjon väidab apellatsioonkaebuses, et Tšehhi Vabariik oli liidu õiguse alusel kohustatud tasuma kõik vaidlusalused summad ja et Euroopa Liit ei ole alusetult rikastunud.

8. Käesolevas kohtuasjas kerkivad seega olulised põhimõttelised ja praktilised küsimused seoses kohustustega, mis tulenevad liikmesriikidele liidu omavahendeid käsitlevast liidu õigusest. Kõige tähtsamad on kaks küsimust. Esimese puhul tuleb tõlgendada asjaomast liidu õigust, et teha kindlaks, kas liikmesriigi hilinenud raamatupidamisarvestuse kanne välistab selle liikmesriigi vabastamise omavahendite kättesaadavaks tegemise kohustusest. Teine küsimus on seotud sellega, kas Tšehhi Vabariik hilines käesoleva kohtuasja konkreetsetel asjaoludel liidu nõuete kindlaks määramise ja nende kirjendamisega, sest ta ootas ära OLAFi missiooniaruande.

II. Taust

A. Liidu omavahendite süsteem ja asjakohane liidu õigus

9. Euroopa Liit tugineb tasakaalustatud eelarvele, mida rahastatakse põhiliselt tema omavahenditest. Liidu omavahendid on peamiselt tulud, mis liiguvad automaatselt liidu eelarvesse, ilma et oleks vaja liikmesriikide ametiasutuste hilisemat otsust. [6]

[5] OLAF on komisjoni talitus või osakond. See loodi 1999. aastal, et tugevdada võitlust pettuste ja muu Euroopa Liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu. Vt eelkõige komisjoni 28. aprilli 1999. aasta otsuse 1999/352/EÜ, ESTÜ, Euratom, millega asutatakse Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) (EÜT 1999, L 136, lk 20; ELT eriväljaanne 01/03, lk 110), artiklid 1 ja 2 ning põhjendused 1–4.

[6] Euroopa Komisjon, *European Union Public Finance*, 4th ed., Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2008, lk 135.

10. On olemas mitut liiki liidu omavahendeid, sealhulgas traditsioonilised omavahendid, mis on peamiselt tollimaksud kolmandatest riikidest imporditud toodetelt.[7] Traditsioonilised omavahendid on Euroopa Liidu otsene tuluallikas, mis ei sõltu liikmesriikide osamaksetest.[8] Liidu seadusandja on selle täielikult määratlenud[9] ning liikmesriikide roll selle kogumisel ja ülekandmisel on puhtalt instrumentaalne[10].

11. Kuna aga Euroopa Liidul ei ole oma maksukogujaid, peavad liikmesriigid tollimaksud sisse nõudma ja maksma (liidu õigusaktide terminoloogias „need kättesaadavaks tegema“) liidu eelarvesse, kandes need komisjoni nimel olevale kontole (lubatud on teatav protsent sissenõudmiskulude katteks endale jätta).

12. Traditsioonilised omavahendid on seega lühidalt öeldes liidu raha, kuid Euroopa Liit peab selle saamiseks toetuma liikmesriikidele.

13. Järelikult reguleerib liidu omavahendite süsteemi spetsiifiline liidu õigusraamistik,[11] mis on käesoleva kohtuasja keskmes. Selle süsteemi kohaselt ei ole liikmesriikidel kaalutlusõigust ja nad peavad tegema omavahendid kättesaadavaks kooskõlas omavahendeid käsitlevates liidu õigusaktides sätestatud eeskirjadega (sealhulgas tähtajad).[12]

14. Käesolevas kohtuasjas on asjakohased otsused 2000/597[13] ja 2007/436[14] ning määrus nr 1150/2000.[15]

15. Määruses nr 1150/2000 on sätestatud omavahendite komisjonile kättesaadavaks tegemise kord. See toimub kolmes etapis. Esiteks peab liikmesriik *kindlaks määrama liidu maksud*, mida reguleerib määruse artikkel 2. Teiseks peab liikmesriik tegema nende maksude *arvestuskanded*

7 Muud liidu omavahendite kategooriad põhinevad käibemaksul, kogurahvatulul ja ringlusse võtmata plastpakendijäätmetel (kehtestatud 2021. aastal).

8 Traditsioonilised omavahendid moodustasid 2022. aastal ligikaudu 16% omavahenditest pärit tulust ja nende väärtus oli 23,5 miljardit eurot. Vt komisjoni 28. juuni 2023. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ja kontrollikojale, Euroopa Liidu 2022. eelarveaasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne (COM(2023) 391 (final), punkt 5.1, lk 25, ja punkt 3.6.1, lk 149).

9 Alates nõukogu 21. aprilli 1970. aasta otsusest 70/243 ESTÜ, EMÜ, Euratom liikmesriikide rahaliste osamaksete asendamise kohta ühenduste omavahenditega (EÜT L 94, ingliskeelne eriväljaanne 1970(I), lk 224).

10 Vt kohtujurist Geelhoedi ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Taani (C-392/02, EU:C:2005:142, punkt 11). Vt ka kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Soome (C-284/05, C-294/05, C-372/05, C-387/05, C-409/05, C-461/05 ja C-239/06, EU:C:2009:67, punkt 72, 39. joonealune märkus), milles rõhutatakse, et tollimakse „nimetatakse piltlikult „traditsioonilisteks“ või „olemuslikeks“ omavahenditeks, sest nende võtmine sõltub ainult liidu poliitikast, mitte liikmesriikide tahtest“.

11 Nõukogu on aastate jooksul võtnud vastu otsused, millega kehtestatakse omavahendite süsteem, mille liikmesriigid peavad – nüüd ELTL artikli 311 kolmanda lõigu alusel – kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega heaks kiitma. Neid otsuseid rakendatakse määrustega, mille nõukogu võtab vastu Euroopa Parlamendi nõusolekul ELTL artikli 311 neljanda lõigu alusel või pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendi ja Euroopa Kontrollikojaga ELTL artikli 322 lõike 2 alusel.

12 9. juuli 2020. aasta kohtuotsuses Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (C-575/18/P, EU:C:2020:530, punkt 62) ja 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsuses komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19/, EU:C:2022:167, punkt 345) rõhutas Euroopa Kohus, et liidu omavahendite süsteemi haldamine on usaldatud liikmesriikidele ning et omavahendite sissenõudmise, kindlaksmääramise ja kättesaadavaks tegemise kohustused on neile vahetult pandud liidu omavahendeid käsitlevate õigusnormide alusel.

13 Nõukogu 29. septembri 2000. aasta otsus 2000/597/EÜ, Euratom Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta (EÜT 2000, L 253, lk 42; ELT eriväljaanne 01/03, lk 200).

14 Nõukogu 7. juuni 2007. aasta otsus 2007/436/EÜ, Euratom Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta (ELT 2007, L 163, lk 17).

15 Nõukogu 22. mai 2000. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 1150/2000, millega rakendatakse [otsus 2007/436] ühenduste omavahendite süsteemi kohta (EÜT 2000, L 130, lk 1; ELT eriväljaanne 01/03, lk 169), muudetud asjaomasel ajal nõukogu 16. novembri 2004. aasta määrusega (EÜ, Euratom) 2028/2004 (ELT 2004, L 352, lk 1) ja nõukogu 26. jaanuari 2009. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 105/2009 (ELT 2009, L 36, lk 1). Määrus nr 1150/2000 tunnistati seejärel kehtetuks nõukogu 26. mai 2014. aasta määrusega (EL, Euratom) nr 609/2014 meetodite ja menetluse kohta, millega tehakse kättesaadavaks traditsioonilised, käibemaksupõhised ja kogurahvatulul põhinevad omavahendid, ning muude sularahavajaduste rahuldamiseks vajalike meetmete kohta (ELT 2014, L 168, lk 39), mida on viimati muudetud nõukogu 5. aprilli 2022. aasta määrusega (EL, Euratom) 2022/615, et suurendada prognoositavust liikmesriikide jaoks ja selgitada vaidluste lahendamise menetlusi traditsiooniliste, käibemaksupõhiste ja kogurahvatulul põhinevate omavahendite kättesaadavaks tegemisel (ELT 2022, L 115, lk 51).

määruse artikli 6 kohaselt. Kolmandaks peab liikmesriik nimetatud määruse artiklite 9 ja 10 kohaselt *tegema kindlaks määratud summa komisjonile kättesaadavaks*, kandes komisjoni kontole nimetatud maksetele vastava summa.

16. Määruse nr 1150/2000 artikli 2 lõikes 1 on maksu kindlaksmääramisega seoses loodud seos liidu tollialaste õigusaktidega. Selles on sätestatud, et liidu traditsiooniliste omavahendite maks tuleb kindlaks määrata „niipea, kui tollieeskirjades ettenähtud maksu arvestuskande ja võlgniku teavitamisega seotud tingimused on täidetud“.[16] Nimetatud määruse artikli 2 lõike 2 kohaselt on kindlaksmääramise kuupäev „tollieeskirjades ette nähtud arvestusregistrisse kandmise kuupäev“.

17. Seoses maksu arvestuskannetega kohustatakse määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõikega 1 liikmesriike pidama omavahendite kohta eraldi raamatupidamisarvestust.[17] Määruse artikli 6 lõike 3 kohaselt peavad liikmesriigid ettenähtud tähtaja jooksul[18] kandma traditsioonilised omavahendid ühte kahest raamatupidamisarvestusest. Tavapärases olukorras – kui nad on sisse nõudnud tasumisele kuuluvad summad või on saanud võlgnikult tagatise – kannavad nad nõuded tavaarvestusse, mida nimetatakse „A-raamatupidamisarvestuseks“. Kui summasid ei ole võlgnikult sisse nõutud või tagatud, samuti kui tagatud summad on vaidlustatud ja neid on võimalik muuta, kannavad liikmesriigid liidu nõuded eraldi raamatupidamisarvestusse, mida nimetatakse „B-raamatupidamisarvestuseks“.

18. Seoses omavahendite andmisega komisjoni käsutusse on määruse nr 1150/2000 artikli 9 lõikes 1 sätestatud, et liikmesriigid peavad kandma omavahendid artiklis 10 ettenähtud korras kontole, mis avatakse komisjoni nimel. Kõnealuse määruse artikli 10 lõike 1 kohaselt tuleb pärast sissenõudmiskulude mahaarvamist kanda omavahendid A-raamatupidamisarvestusest komisjoni raamatupidamisarvestusse tähtaja jooksul, mis põhineb nõuete kindlaksmääramisel, samas kui B-raamatupidamisarvestusest pärinevate omavahendite puhul tuleb kanne teha tähtaja jooksul, mis põhineb nõuete sissenõudmise ajal. Artikli 11 kohaselt tuleb viivituse eest omavahendite komisjonile kättesaadavaks tegemisel maksta intressi.

19. Määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 1 on nõutud, et liikmesriigid „võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada artiklis 2 kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjonile kasutatavaks tegemine käesolevas määruses ettenähtud korras“.

20. B-raamatupidamisarvestusse kantud nõuete puhul on määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2 (asjaomasel ajal kehtinud redaktsioonis) sätestatud, et „liikmesriigid on vabastatud kindlaksmääratud maksudele vastavate summade komisjoni käsutusse andmise kohustusest, kui neid ei ole võimalik sisse nõuda, kas: a) vääramatu jõu tõttu või b) neist mittesõltuvatel teistel põhjustel“.

[16] Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „tolliseadustik“), asjaomasel ajal kehtinud redaktsioonis on artikli 217 lõikes 1 sätestatud, et „[i]ga tollivõlast tuleneva impordi- või eksporditollimaksu summa, edaspidi „tollimaksu summa“, arvutab toll niipea, kui on saanud vajalikud andmed, ja märgib selle arvestusdokumentidesse või mõnele muule samaväärsele teabekandjale (arvestuskanne)“. See määrus tunnistati hiljem kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrusega (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1), ning see sisaldab selles osas sarnaseid sätteid (vt selle artikli 101 lõige 1 ja artikli 104 lõige 1).

[17] Määruse nr 1150/2000 põhjenduses 11 on märgitud: „Sissenõudmata maksude jaoks tuleb pidada eraldi raamatupidamisarvestust. See raamatupidamisarvestus ja selle kvartaliaruanne võimaldaksid komisjonil paremini jälgida liikmesriikide tegevust omavahendite sissenõudmisel, eriti juhtudel, mida ohustavad pettus ja eeskirjade eiramine.“

[18] „[H]iljemalt esimesel tööpäeval pärast maksu kindlaksmääramise kuule järgneva teise kuu 19. kuupäeva.“

21. Määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 kohaselt kuulutatakse kindlaksmääratud nõuetele vastavad summad sissenõudmisele mittekuuluvateks „hiljemalt viis aastat pärast kuupäeva, mil kooskõlas artikliga 2 maks kindlaks määrati“, või edasikaebamise korral pärast lõpliku otsuse tegemise, teatamise või avaldamise kuupäeva. Summad, mida ei ole võimalik sisse nõuda, kustutatakse lõplikult B-raamatupidamisarvestusest. [19]

22. Määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõigetes 3 ja 4 sätestatud menetluse kohaselt peavad liikmesriigid esitama komisjonile aruande juhul, kui sissenõudmata summad ületavad 50 000 eurot (mida sageli nimetatakse mahakandmise aruanneteks). Seejärel esitab komisjon oma märkused, et hinnata liikmesriigi põhjendusi selle vabastamiseks artikli 17 lõike 2 alusel, nagu juhtus käesolevas kohtuasjas.

B. Üldkohtu menetluseni viinud sündmused

23. Kõnealune kohtuasi tekkis Tšehhi Vabariigi ja komisjoni vahelisest vaidlusest selle üle, et asjaomane liikmesriik määras teatavad liidu omavahenditele vastavad summad kindlaks hilinenult, kuna ta ootas OLAFilt teavet. Allpool on esitatud sündmuste käik, mis viis käesoleva kohtuasjani.

24. Euroopa Liit kehtestas 2001. aastal dumpinguvastase tollimaksu Hiinast pärit taskutulemasinatele. [20] Selle tulemusena üritati nendest maksudest kõrvale hoida ja tehti katseid importida tulemasinaid liitu mitmest Kagu-Aasia riigist, sealhulgas Laosest, valesti deklareeritud päritoluga, rikkudes liidu õigust.

25. Baide Lighter Industry (LAO) Co., Ltd. on Laoses asuv äriühing, mis importis taskutulemasinaid Euroopa Liitu oma Euroopa äriühingu Baide International (Europe) s.r.o. kaudu Prahas (Tšehhi Vabariik). Nimetan neid ettevõtteid ühiselt „Baide“.

26. Tšehhi ametiasutused koostasid 22. märtsil 2006 riskiprofiili (edaspidi „riskiprofiil“), mis näitas, et on põhjendatud kahtlus, et tulemasinate impordiga seoses hoitakse kõrvale tollialastest õigusaktidest, ja kehtestasid sisekontrolli.

27. Tšehhi ametiasutused saatsid 13. aprillil 2006 OLAFile kirja, mis sisaldas teavet tulemasinate impordi juhtumite kohta, ja viitasid kahtlustele, et ettevõtjad, sealhulgas Baide, on toime pannud pettusi.

28. Tšehhi ametiasutused algatasid 28. augustil 2006 Baide suhtes uurimise.

29. Tšehhi ametiasutused ajakohastasid riskiprofiili 2. novembril 2006.

30. OLAF algatas 20. detsembril 2006 uurimise Laosest pärinevate tulemasinate impordi suhtes ajavahemikul 2004–2006.

[19] Vt määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 viies lõik.

[20] Tegemist oli gaasitoitega, ühekordselt täidetavate ja korduvtäidetavate tulekiviga taskutulemasinatega. Vt nõukogu 12. septembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1824/2001, millega kehtestatakse lõplik dumpinguvastane tollimaks Hiina Rahvavabariigist pärinevate ja Taiwanist saadetud või sealt pärinevate gaasitoitega ühekordselt täidetavate tulekiviga taskutulemasinate impordi suhtes ning teatavate Hiina Rahvavabariigist pärinevate ja Taiwanist saadetud või sealt pärinevate korduvtäidetavate tulekiviga taskutulemasinate impordi suhtes (EÜT 2001, L 248, lk 1; ELT eriväljaanne 11/38, lk 143).

31. OLAF võttis 30. aprillil 2007 vastu vastastikuse abi teatise, mis saadeti liikmesriikidele, et neid pettusekahtlusest teavitada ja küsida lisateavet.

32. Liidu missioon külastas 2.–26. novembril 2007 Laost ja Taid, et uurida väidetavat dumpinguvastastest tollimaksudest kõrvalehoidmist Laosest Euroopa Liitu imporditud tulemasinate puhul ajavahemikul 2004–2007 (edaspidi „missioon“). Euroopa Liidu missioonimeeskond koosnes OLAFi ning Tšehhi Vabariigi, Saksamaa ja Ühendkuningriigi – kolm liikmesriiki, keda kõnealune kaubitsemine peamiselt puudutab – tolliasutuste ametnikest.

33. Missiooni käigus, 15. novembril 2007, koostasid ja allkirjastasid Euroopa Liidu missioonimeeskonna liikmed ja Laose ametiasutused kokkulepitud ühisprotokolli (edaspidi „ühisprotokoll“).[21] Protokollis kirjeldati missiooni konteksti ja järeldusi ning sellele oli lisatud mitu dokumenti.

34. Eelkõige viidati ühisprotokollis esialgsele uurimisele, mille Laose ametiasutused olid enne missiooni läbi viinud ja milles jõuti järeldusele, et liidu impordi loetelus esitatud 110 saadetisest 96 olid imporditud Hiina tulemasinate reeksport, samas kui ülejäänud 14 saadetist koosnesid Laosest pärit tulemasinatest. Protokollis mainiti ka Laose ametiasutustelt ning Baide Laose ruume külastades saadud lisateavet ja dokumente. Samuti märgiti, et oli kokku lepitud, et Laose ametiasutused viivad teatavate missiooni käigus kindlaks tehtud lisasaadetiste suhtes läbi edasise uurimise ning et liidu missioonimeeskond esitab teatavatele Laose ametiasutustele uue taotluse, et otsida tollideklaratsioone kõigi asjaomaste saadetiste kohta.

35. Pärast missiooni tagasipöördumist nõustus OLAF 2008. aasta alguses edastama Tšehhi Vabariigile missiooni käigus kogutud tõendid. OLAF viivitas siiski oma aruande edastamisega, millele tõendid olid lisatud.

36. Baide lõpetas 6. mail 2008 tegevuse Tšehhi Vabariigis.

37. OLAF võttis 30. mail 2008 vastu aruande missiooni kohta (edaspidi „OLAFi missiooniaruanne“). Aruanne sisaldas missiooni kokkuvõtet, tulemusi ja OLAFi soovitusi ning sellele olid lisatud missiooni käigus kogutud tõendid.

38. Eelkõige võeti OLAFi missiooniaruandes kokku missiooni käigus saadud teave ning märgiti, et Laoses kättesaadav ja liikmesriikide esitatud teave võimaldas OLAFil koostada täieliku kontrolljälje Euroopa Liitu imporditud 67 saadetise kohta. Selles aruandes järeldati, et Baide importis tulemasinaid Hiinast Laosesse ja reeksportis need Tai kaudu Euroopa Liitu, hoides seega kõrvale dumpinguvastastest tollimaksudest.

39. OLAFi soovitused selle aruande asjakohases osas on järgmised: „Leitakse, et kontrolliülesande täitmise käigus kogutud Hiinast saadud tõenditest piisab selleks, et liikmesriigid algataksid haldusliku maksude ümberarvutamise menetluse“.

40. OLAFi missiooniaruanne edastati Tšehhi Vabariigile 9. juulil 2008.

41. Vastuseks oma taotlusele sai Tšehhi Vabariik 4. augustil 2008 OLAFi missiooniaruande tšehhikeelse versiooni.

[21] 15. novembri 2007. aasta ühisprotokoll „Ühenduse halduskoostöö missioon Laose Demokraatlikust Rahvavabariigist Euroopa Ühendusse eksporditavate tulekiviga tulemasinate päritolu kontrollimiseks“, Laose Demokraatlik Rahvavabariik, Vientiane, 6.–16. november 2007.

42. Tšehhi ametiasutused kohtusid võetavate meetmete teemal 11. augustil 2008. Samal päeval kontrollisid Tšehhi ametiasutused Baide ruume Prahas ning avastasid, et see äriühing oli 6. mail 2008 registrist kustutatud ja välja kolinud.

43. Alates 2008. aasta septembrist võtsid Tšehhi ametiasutused meetmeid, et kohandada ja sisse nõuda tollimaksu 28 importimisjuhtumi puhul, mis puudutasid tulemasinaid, mida Baide importis Tšehhi Vabariiki ja mis lubati vabasse ringlusse ajavahemikul 26. septembrist 2005 kuni 1. märtsini 2007.

44. Tšehhi Vabariik määras ajavahemikul 22. septembrist 2008 kuni 18. veebruarini 2009 kindlaks Baide poolt tasumisele kuuluvad maksud ja kandis kooskõlas määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punktiga b kindlaksmääratud maksudele vastavad summad, mida neil juhtudel veel sisse ei olnud nõutud, B-raamatupidamisarvestusse.

45. OLAF võttis 10. detsembril 2008 vastu Laosest pärinevate tulemasinate importi käsitleva juurdluse lõpparuande, mis hõlmas ajavahemikku 2004–2006 (edaspidi „OLAFi lõpparuanne“). Selles tehti kokkuvõte missiooni kontekstist ja tulemustest ning tutvustati OLAFi õiguslikku hinnangut ja lõppjäreldusi.

46. Ajavahemikul 2013. aasta novembrist kuni 2014. aasta novembrini esitas Tšehhi Vabariik komisjonile aruanded 28 juhtumi kohta, mille puhul see liikmesriik leidis, et ta tuleb määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 alusel vabastada kohustusest teha need summad komisjonile kättesaadavaks, sest sissenõudmine ei olnud võimalik.

47. Pärast mõningast teabevahetust saatis komisjon 20. jaanuaril 2015 Tšehhi Vabariigile kirja, milles esitas seisukoha, et määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2 sätestatud tingimused ei ole 28 juhtumi puhul täidetud. Komisjon palus sellel liikmesriigil krediteerida oma kontot summas 53 976 340 Tšehhi krooni (CZK) (ligikaudu 2 112 708 eurot).

48. Pärast reservatsioonide väljendamist kandis Tšehhi Vabariik 17. märtsil 2015 komisjoni kontole 75% sellest summast (40 482 255 Tšehhi krooni ehk ligikaudu 1 584 531 eurot) pärast seda, kui maha olid arvatud sissenõudmiskulud 25%.[22]

C. Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

49. Tšehhi Vabariik esitas 16. märtsil 2020 Üldkohtule liidu alusetule rikastumisele tuginedes hagi, milles nõudis selle summa tagasimaksmist.

50. Belgia Kuningriik ja Poola Vabariik astusid menetlusse Tšehhi Vabariigi nõuete toetuseks.

51. Vaidlustatud kohtuotsusega rahuldas Üldkohus Tšehhi Vabariigi hagi selle summa ühe osa osas.

52. Esiteks leidis Üldkohus, et Tšehhi Vabariik võib tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, et teda vabastataks kohustusest teha kõnealused summad komisjonile kättesaadavaks, olenemata sellest, et liikmesriik ei ole teinud B-raamatupidamisarvestusse õigel ajal kannet

[22] Seejärel maksis Tšehhi Vabariik 22. detsembril 2016 komisjonile lisaks 5% sellest summast, mis vastas sissenõudmiskulude määra vähendamisele 25%-lt 20%-le pärast asjakohaste liidu õigusnormide tagasiulatuvat muutmist. Hiljem võttis Tšehhi Vabariik oma nõude selle lisasumma tagasimaksmiseks tagasi ja seega ei ole see käesolevas menetluses vaidluse all. Vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 15 ja 29.

kooskõlas määruse artikli 6 lõike 3 punktis b sätestatud tähtaegadega. Üldkohus leidis samuti, et Tšehhi Vabariik tegi kande õigel ajal, kuna neid tähtaegu tuleb arvutada alates kuupäevast, mil maksud tegelikult kindlaks määrati, mitte kuupäevast, mil need oleks tulnud kindlaks määrata (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 85–93).

53. Teiseks tõdes Üldkohus, et Tšehhi Vabariik sai Baide poolt tasumisele kuuluva tollimaksu kindlaks määrata alles pärast OLAFi missiooniaruande saamist ning et nimetatud liikmesriik ei olnud kohustatud seda tegema missioonilt naastes. Üldkohus põhjendas, et Tšehhi Vabariigil oli õigus oodata seda aruannet ja mitte nõuda toimunud missiooni käigus kogutud tõendeid enne seda, kuna OLAF oli nõustunud need tõendid edastama 2008. aasta alguses, kuid viivitas sellega, ning OLAFil olid parimad võimalused nende tõendite analüüsimiseks ja kontrollimiseks (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 94–126).

54. Kolmandaks otsustas Üldkohus, et Baide tegevuse lõpetamine Tšehhi Vabariigis on määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 kohaselt liikmesriigist sõltumatu põhjus, mis vabastas riigi kohustusest teha vaidlusalused summad kättesaadavaks, kuna tema territooriumil ei olnud enam võimalik mingit vara arestida (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 127–137).

55. Neljandaks leidis Üldkohus siiski, et Tšehhi Vabariik oli liidu õiguse alusel kohustatud esitama tagatise Baide poolt alates riskiprofiili vastuvõtmisest 22. märtsil 2006 tasumisele kuuluvate dumpinguvastaste tollimaksude kohta. Selle põhjal järeldas Üldkohus, et liit on alusetult rikastunud 28st enne seda kuupäeva toimunud impordi juhtumist 12 puhul, kuid mitte hiljem toimunud 16 juhtumi puhul (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 145–196).

D. Menetlus Euroopa Kohtus

56. Komisjon palub 22. juulil 2022 esitatud apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul tühistada vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni esimene punkt, jätta hagi rahuldamata ja mõista kohtukulud välja Tšehhi Vabariigilt või teise võimalusena saata kohtuasi tagasi Üldkohtule, et viimane teeks otsuse väidete kohta, mida ei ole veel läbi vaadatud, jättes kohtukulude küsimuse edaspidiseks lahendamiseks.

57. Tšehhi Vabariik palub 8. novembril 2022 esitatud vastuses apellatsioonkaebusele Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata või teise võimalusena põhjendamatuse tõttu rahuldamata ning mõista kohtukulud välja komisjonilt.

58. Komisjon ja Tšehhi Vabariik esitasid ka repliigi ja vasturepliigi vastavalt 13. märtsil 2023 ja 21. aprillil 2023.

59. Belgia Kuningriik ja Poola Vabariik paluvad Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja komisjonilt.

60. Euroopa Kohtu president andis 13. veebruari 2023. aasta otsusega Madalmaade Kuningriigile loa astuda menetlusse Tšehhi Vabariigi toetuseks.

61. Kohtuistung peeti 10. jaanuaril 2024, kus komisjon, Tšehhi Vabariik ning Belgia, Madalmaade ja Poola valitsus esitasid oma suulised seisukohad.

III. Analüüs

62. Euroopa Kohus töötas liidu alusetu rikastumise hagi kontseptsiooni välja liidu lepinguvälise vastutuse raames. [23]

63. Et selline hagi oleks edukas, peab Tšehhi Vabariik hagejana tõendama liidu rikastumist, mille jaoks puudub kehtiv õiguslik alus, ning tõendama oma vaesumist seoses selle rikastumisega. [24]

64. Käesolevas menetluses ei ole vaidlust selle üle, et liit rikastub Tšehhi Vabariigi vastavast vaesumisest, kui nimetatud liikmesriik tasus vaidlusaluse liidu omavahendite summa, isegi kui ta ei olnud komisjoniga nõus oma kohustuses seda teha. Vaidluse keskmes on käesoleval juhul pigem see, kas sellise makse tegemiseks oli olemas kehtiv õiguslik alus.

65. Kui Tšehhi Vabariik saab edukalt tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, siis puuduks kehtiv õiguslik alus makse nõudmiseks. Euroopa Liit rikastuks sel juhul alusetult ja peaks kõnealuse summa tagasi maksma.

66. Üldkohus leidis, et Tšehhi Vabariik võib tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, et nõuda liidu eelarvesse kantud summa osalist tagasimaksmist.

67. Komisjon väidab apellatsioonkaebuses, et Tšehhi Vabariik määras summad kindlaks ja kirjendas need hilinenult, mistõttu ta ei saanud tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2. Seega ei vabastatud kõnealust liikmesriiki kohustusest teha komisjonile kättesaadavaks kõik vaidlusalused summad ning ühtegi summat ei tule tagasi maksta.

68. Komisjon esitab oma apellatsioonkaebuses kaks väidet. Esimene väide põhineb määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 ja artikli 17 lõike 2 vääral tõlgendamisel Üldkohtu poolt. Teine väide põhineb määruse nr 1150/2000 artikli 2 lõike 1 ja artikli 17 lõike 1 koostoimes tolliseadustiku artikli 217 lõikega 1 ja ELTL artikliga 325 ebaõigel tõlgendamisel Üldkohtu poolt.

69. Esimese väitega vaidlustatakse sisuliselt Üldkohtu järeldus, et liikmesriik võib tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2 isegi siis, kui tema poolt artikli 6 lõike 3 punkti b alusel B-raamatupidamisarvestusse tehtud kanne oli hilinenud. Teise väitega vaidlustatakse Üldkohtu järeldus, et Tšehhi Vabariik tegi kande õigel ajal, kuna tal oli õigus oodata OLAFi missiooniaruannet.

70. Tšehhi Vabariik, keda toetavad Belgia, Madalmaade ja Poola valitsus, palub jätta komisjoni apellatsioonkaebus vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja igal juhul põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

71. Selgitan kõigepealt põhjuseid, miks ma leian, et Tšehhi Vabariigi argumendid apellatsioonkaebuse vastuvõetavuse kohta tuleb tagasi lükata (A). Seejärel näitan, miks ma leian, et apellatsioonkaebuse esimene (B) ja teine (C) väide on põhjendatud.

[23] Esimest korda tunnistas Euroopa Kohus 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsuses Masdar (UK) *vs.* komisjon (C-47/07 P, EU:C:2008:726, punktid 44–50), et tõhusa õiguskaitse tagamiseks on võimalik esitada hagi liidu alusetu rikastumise eest. 9. juuli 2020. aasta kohtuotsuses Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (C-575/18 P, EU:C:2020:530, eelkõige punktid 81–84) leidis Euroopa Kohus, et sellist hagi saab kasutada sellises olukorras nagu käesolevas kohtuasjas. Vt Bačić Selanec, N., „A (more) complete system of remedies: Effective judicial protection of EU Member States in *Czech Republic* v. *Commission*“, *Common Market Law Review*, Vol. 49, nr 1, 2022, lk 171. Vt üldisemalt ka Nowak, J., „On the incompleteness of the system of remedies established by the EU Treaties and how to proceed“, *EU Law Live Weekend Edition*, nr 21, 2020.

[24] 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (C-575/18 P, EU:C:2020:530, punktid 82 ja 83).

A. Vastuvõetavus

72. Tšehhi Vabariik väidab, et mõlemad apellatsioonkaebuse väited on vastuvõetamatud, kuna need ei vasta menetlusnõuetele, nagu neid on tõlgendatud Euroopa Kohtu praktikas seoses apellatsioonkaebuse selguse ja täpsusega ning vaidlustatud kohtuotsuse vaidlustatud punktidega.[25] Nimetatud liikmesriik väidab samuti, et komisjoni teatud argumendid on uued ja neid ei ole Üldkohtu menetluse kontekstis varem analüüsitud.[26] Täpsemalt, nagu Tšehhi Vabariik kohtuistungil rõhutas, muutis komisjon oma seisukohta ja esitas uusi argumente, mis põhinesid ühisprotokollil, mida ta Üldkohtule ei esitanud.

73. Minu arvates tuleb Tšehhi Vabariigi argumendid tagasi lükata.

74. Esiteks, vastupidi sellele, mida väidab liikmesriik, on apellatsioonkaebuse mõlemas väites täpselt märgitud vaidlustatud kohtuotsuse vaidlustatavad punktid ja esitatud põhjused, miks nendes punktides on komisjoni arvates rikutud õigusnormi, mis võimaldab Euroopa Kohtul kasutada oma õigust nende õiguspärasust kontrollida.

75. Teiseks, vastupidi sellele, mida väidab Tšehhi Vabariik, ei esitanud komisjon apellatsioonkaebuses uusi väiteid. Sellega seoses nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 94, 95 ja 104 ning komisjoni ja Tšehhi Vabariigi kirjalikest seisukohtadest Üldkohtu menetluses,[27] et komisjon tugines ühisprotokollile, et väita Üldkohtus, et Tšehhi Vabariigil oli piisavalt teavet, et tollivõlg kindlaks määrata hiljemalt missioonilt naasmisel. Kuna komisjon soovib oma argumentidega apellatsioonimenetluses tõendada, et Üldkohus eksis, kui ta leidis, et Tšehhi Vabariik võis oodata summade kindlaksmääramisega kuni OLAFi missiooniaruande esitamiseni, siis on tegemist Üldkohtus esitatud väite täiendamisega, mitte aga uue väitega, mis esitati apellatsioonkaebuse raames esimest korda.

76. Sellepärast leian, et apellatsioonkaebus on vastuvõetav.

B. Apellatsioonkaebuse esimene väide

77. Apellatsioonkaebuse esimeses väites heidab komisjon ette, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85–93 vääralt tõlgendanud määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõiget 3 ja artikli 17 lõiget 2.

78. Komisjoni argumendi tuum on see, et Üldkohus leidis vääralt, et liikmesriik võib tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2 isegi siis, kui ta kandis nõuded B-raamatupidamisarvestusse määruse artikli 6 lõike 3 alusel hilinenult.

[25] Vt selle kohta näiteks 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Ledra Advertising jt *vs.* komisjon ja EKP (C-8/15 P – C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 35) ning 8. novembri 2022. aasta kohtuotsus Fiat Chrysler Finance Europe *vs.* komisjon (C-885/19 P ja C-898/19 P, EU:C:2022:859, punkt 52).

[26] Kohtupraktika kohta, mis kinnitab, et Euroopa Kohus ei saa apellatsioonimenetluses uusi väiteid analüüsida, vt nt 30. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Belgia *vs.* komisjon (C-587/17 P, EU:C:2019:75, punktid 39 ja 40) ning 9. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Groupe Canal + *vs.* komisjon (C-132/19 P, EU:C:2020:1007, punkt 28).

[27] Sellega seoses viitan komisjoni kostja vastusele (punktid 70–72), Tšehhi Vabariigi repliigile (punktid 50 ja 52), komisjoni vasturepliigile (punktid 36, 37, 40 ja 44), komisjoni märkustele Belgia menetlusse astuja seisukohtade kohta (punkt 19), komisjoni märkustele Poola menetlusse astuja seisukohtade kohta (punktid 7, 10 ja 16) ning Tšehhi Vabariigi märkustele Belgia menetlusse astuja seisukohtade kohta (punkt 18).

79. Tšehhi Vabariik, keda toetavad Belgia, Madalmaade ja Poola valitsus, väidab, et komisjoni tõlgendust määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punkti b ja artikli 17 lõike 2 vahelisest seosest ei toeta nende sätete sõnastus ja eesmärgid. Nende liikmesriikide sõnul ei saa hiline B-raamatupidamisarvestusse kandmine automaatselt välistada liikmesriigi võimalust tugineda artikli 17 lõikele 2. See läheks vastuollu liidu seadusandja tahtega, millel see säte põhineb.

80. Minu arvates sõltub määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punkti b ja artikli 17 lõike 2 vahelise suhte tõlgendamine sellest, millal loetakse maksude kande tegemine hiljaks jäänuks. Kui kande tegemine hilineb seepärast, et liikmesriik ei teinud seda varem oma kohustuste täitmata jätmise tõttu, ei ole põhjust lubada sellel liikmesriigil tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2. Viimati nimetatud sätte kohaselt saab liikmesriiki vabastada liidu eelarve krediteerimise kohustusest üksnes juhul, kui võlga ei ole võimalik sisse nõuda liikmesriigist mitteolenevatel põhjustel.[28]

81. Analüüsin kõigepealt küsimust, millal tuleb asuda seisukohale, et liikmesriik on maksude kande teinud hilinenult ja rikub seega määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõiget 3. Seejärel käsitlen kõnealuse määruse artikli 6 lõike 3 ja artikli 17 lõike 2 vahelist seost ning uurin, kas hilinenud kanne välistab liikmesriigi võimaluse tugineda artikli 17 lõikele 2, et teda saaks vabastada tema kohustustest.

1. Millal on liikmesriik maksude kande tegemisega hilinenud?

82. Komisjoni sõnul on kande tegemine hilinenud, kui see tehti pärast sellise tähtaja möödumist, mis arvutatakse alates hetkest, mil liikmesriik *oleks pidanud maksu kindlaks määrama*. Tšehhi Vabariik ja menetlusse astunud liikmesriigid leiavad seevastu, et maksude kande tegemise tähtaeg saab hakata kulgema alles hetkest, mil liikmesriik maksu *tegelikult kindlaks määras*.

83. Kõigepealt nähtub määruse nr 1150/2000 tekstist ja Euroopa Kohtu praktikast selgelt, et maksude kindlaksmääramine ja kande tegemine on omavahel tihedalt seotud.[29]

84. Määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punkti a sõnastusest tuleneb, et maksud tuleb kanda asjaomasesse raamatupidamisarvestusse hiljemalt esimesel tööpäeval pärast *maksu kindlaksmääramise kuule* järgneva teise kuu 19. kuupäeva. Maksude kannete tähtaeg hakkab seega kulgema hetkest, mil maks on kindlaks määratud.

85. Kui liikmesriik nõuab selle aja jooksul maksud sisse või saab nende kohta tagatise, kantakse need maksud A-raamatupidamisarvestusse. Kui liikmesriigil aga ei õnnestu võlga sisse nõuda või kui võlg on vaidlustatud, kantakse need maksud B-raamatupidamisarvestusse. Alates maksu kandmisest B-raamatupidamisarvestusse on liikmesriik määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 1 kohaselt kohustatud võtma kõik vajalikud meetmed, et püüda võlg sisse nõuda ja teha asjaomane summa komisjonile kättesaadavaks.

[28] Sellist seisukohta toetab kohtupraktika, mille kohaselt liikmesriik, kes jätab liidu omavahendite nõude kindlaks määramata ja asjaomased summad komisjoni käsutusse andmata, ilma et mõni määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2 sätestatud tingimustest täidetud oleks, rikub liidu õigusest tulenevaid kohustusi. Vt nt 15. novembri 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Taani (C-392/02, EU:C:2005:683, punkt 68) ja 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (C-575/18 P, EU:C:2020:530, punkt 67).

[29] Kohtupraktika kohaselt on omavahendite kindlaksmääramise, nende tähtajaks komisjoni arvele kandmise ja viivituse korral intressi tasumise kohustuste vahel „lahutamatu seos“. Vt nt 21. septembri 1989. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Kreeka (68/88, EU:C:1989:339, punkt 17) ja 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, punkt 399).

86. Maksude A- või B-raamatupidamisarvestusse *kandmise tähtaeg* on sama ja see hakkab kulgema *alates maksu kindlaksmääramise* kuust. See tähtaeg sõltub seega määruse nr 1150/2000 artiklist 2, milles on sätestatud hetk, millal tuleb maksud kindlaks määrata.

87. Tuletame meelde, et määruse nr 1150/2000 artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et liidu omavahendite maksud tuleb kindlaks määrata „niipea, kui tollieeskirjades ettenähtud maksu arvestuskande ja võlgniku teavitamisega seotud tingimused on täidetud“. Tolliseadustiku artikli 217 lõikes 1 (nagu see kehtis asjaomasel ajal) on omakorda sätestatud, et tollimaksu „arvutab toll *niipea, kui on saanud vajalikud andmed*“.[30]

88. Kohtupraktika kohaselt määratakse maks seega kindlaks niipea, kui liikmesriigi tollil *on võimalik* ühelt poolt *arvutada* tollivõlast tulenev *maksusumma* ja teiselt poolt *määrata võlgnik*.[31]

89. Eelnevast tuleneb, et liikmesriik on hilinenud asjaomasesse raamatupidamisarvestusse (A või B) kande tegemisega ja rikub seega määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõiget 3, kui ta hilines maksu kindlaksmääramisega. Liikmesriik omakorda hilineb maksu kindlaksmääramisega, kui tal on piisavalt teavet (summa arvutamiseks ja võlgniku tuvastamiseks), kuid ta ei ole maksu kindlaks määranud.

90. Seega viitavad määruse nr 1150/2000 sõnastus ja ülesehitus sellele, et õige tõlgendus on see, mille pakkus välja komisjon, st et liikmesriik on maksude kohta kande tegemisel hilinenud, kui ta ei ole kinni pidanud tähtajast, mis arvutatakse alates hetkest, mil ta oleks pidanud need maksud kindlaks määrama, mitte hetkest, mil liikmesriik need tegelikult kindlaks määras.

91. Poola valitsus väidab, et selline lähenemine võimaldab teha meelevaldseid otsuseid. Nimetatud liikmesriigi arvates ei ole praktikas võimalik järgida hüpoteetilist kuupäeva, mil riigisisesed ametiasutused oleksid pidanud tollivõla kindlaks määrama.

92. Ma ei jaga Poola valitsuse arvamust, et otsus, millal liikmesriik oleks pidanud maksu kindlaks määrama, on meelevaldne. See põhineb järeldusel, kas liikmesriigi ametiasutustel oli piisavalt teavet (summa ja võlgniku kohta) ajal, mil väideti, et liikmesriik oleks pidanud maksu kindlaks määrama. Kui liikmesriigil ei olnud ega saanud olla piisavalt teavet, siis ei ole tal kohustust maksu kindlaks määrata, sest kohustus tekib alles siis, kui liikmesriigil on piisavalt teavet.

93. Kui on aga võimalik tõendada, et liikmesriigil oli või oleks saanud olla – kui ta oleks tegutsenud ennetavalt – kogu vajalik teave, kuid ta ei tegutsenud, siis on tegu viivitamisega maksu määramisel ja seega ka kande tegemisel. Kui liikmesriik jäi vajaliku teabe hankimisel passiivseks, ei saa ta väita, et tal ei olnud võimalik maksu varem kindlaks määrata.

94. Selline tõlgendus on kooskõlas vajadusega tõlgendada rangelt liikmesriikide kohustusi, mis on seotud liidu omavahendite maksude kindlaksmääramise ja nende kannete tegemisega, liidu omavahendite süsteemi haavatavuse tõttu, mis sõltub täielikult liikmesriikide ennetavast koostööst.[32]

[30] Kohtujuristi kursiiv. Vt käesoleva ettepaneku punkt 16 ja sellele lisatud joonealune märkus.

[31] Vt nt 15. novembri 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Taani (C-392/02, EU:C:2005:683, punktid 58–61 ja 68) ning 1. juuli 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa (C-442/08, EU:C:2010:390, punkt 76).

[32] Vt selle kohta kohtujurist Geelhoedi ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Taani (C-392/02, EU:C:2005:142, punkt 58). Vt ka kohtujurist Darmoni ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Itaalia (54/87, ei avaldata, EU:C:1988:537, punkt 4) ning kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomeri ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Soome (C-284/05, C-294/05, C-372/05, C-387/05, C-409/05, C-461/05 ja C-239/06, EU:C:2009:67, punkt 94).

95. Tõlgendust, mille kohaselt liikmesriigi tähtaega omavahendite maksude kannete tegemiseks tuleb arvestada alates hetkest, mil maksud oleks pidanud olema kindlaks määratud, mitte aga hetkest, mil need tegelikult kindlaks määrati, toetab ka varajane kohtupraktika.[33] Sellega seoses on Euroopa Kohus sedastanud, et kuigi liikmesriigi tolli tehtud vea tagajärjel ei pea tasumise eest vastutav isik asjaomast tollimaksu summat tasuma, ei sea see kahtluse alla kõnealuse liikmesriigi kohustust maksta makse, *mis oleks tulnud* omavahendite käsutusseandmise raames *kindlaks määrata*.[34] Lisaks tõdes Euroopa Kohus hiljuti kohtuotsuses komisjon *vs.* Ühendkuningriik[35], et Ühendkuningriik ei teinud raamatupidamisarvestusse kannet kõigi tasumisele kuuluvate tollimaksude kohta ning järelikult ei määranud ta kindlaks ega teinud komisjonile kättesaadavaks kõiki selle impordiga seotud omavahendeid ajal, mil need *oleks tulnud kindlaks määrata* ja kättesaadavaks teha.[36]

96. Järelikult, mis puudutab küsimust, millal liikmesriik tegi maksude kanded hilinenult, teen Euroopa Kohtule ettepaneku nõustuda komisjoni tõlgendusega, mille kohaselt hakkab maksu kande tegemise tähtaeg kulgema alates hetkest, mil liikmesriik oleks pidanud maksu kindlaks määrama, mitte hetkest, mil ta selle tegelikult kindlaks määras.

2. Kas liikmesriik võib tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, kui ta tegi maksu kande hilinenult?

97. Põhjendades oma väidet, et liikmesriik ei saa tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, kui ta hilines maksu kindlaksmääramise ja kande tegemisega, tugineb komisjon kohtuotsusele komisjon *vs.* Itaalia.[37] Komisjon leiab, et sellest kohtuotsusest tuleneb, et artikli 17 lõige 2 on kohaldatav ainult siis, kui kogu tolliprotseduur on läbi viidud kooskõlas liidu õigusega ning seega on järgitud tollimaksude kindlaks määramise ja B-raamatupidamisarvestusse kandmise tähtaegu.

98. Tšehhi Vabariik, keda toetavad Belgia, Madalmaade ja Poola valitsus, väidab, et eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia ei ole käesolevas kohtuasjas kohaldatav, kuna see tulenes erinevatest asjaoludest.

99. Kaldun nõustuma nende liikmesriikidega, et komisjoni soovitatud järeldus ei tulene otseselt eespool viidatud kohtuotsusest komisjon *vs.* Itaalia.

[33] Vt nt 10. jaanuari 1980. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia (267/78, EU:C:1980:6, punkt 15). Selle valdkonna kohtupraktikast ülevaate saamiseks vt kohtujurist Geelhoedi ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Taani (C-392/02, EU:C:2005:142, eelkõige punktid 53–59).

[34] Vt nt 15. novembri 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Taani (C-392/02, EU:C:2005:683, punkt 63); 19. märtsi 2009. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia (C-275/07, EU:C:2009:169, punkt 100); 17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Portugal (C-23/10, ei avaldata, EU:C:2011:160, punkt 60) ja 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (C-60/13, ei avaldata, EU:C:2014:219, punkt 45).

[35] Vt 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, punkt 347).

[36] Kohtujurist Geelhoed märkis oma ettepanekus kohtuasjas komisjon *vs.* Taani (C-392/02, EU:C:2005:142, punkt 56) samuti, et selle kuupäeva kindlaksmääramine, millest alates maksud tegelikult kindlaks määrati, selle asemel et määrata kindlaks kuupäev, mil need oleksid pidanud olema kindlaks määratud, oleks vastuolus liidu omavahendite süsteemiga.

[37] 8. juuli 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia (C-334/08, EU:C:2010:414; edaspidi „kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia“).

100. See kohtuotsus tehti olukorras, kus Itaalia toll oli andnud liidu tollieeskirju rikkudes load, mis tõi kaasa üle 22 miljoni euro suuruse omavahendite õigusvastase omandamise. Itaalia kandis selle summa B-raamatupidamisarvestusse määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punkti b alusel ja püüdis seejärel tugineda määruse artikli 17 lõikele 2, põhjendades seda sellega, et rikkumine ei olnud talle omistatav.[38]

101. Euroopa Kohus leidis, et Itaalia on rikkunud oma kohustusi, jättes vaidlusalused summad komisjonile kättesaadavaks tegemata. Eelkõige leidis Euroopa Kohus kohtuotsuse komisjon *vs.* Itaalia punktis 65, et liikmesriigi vabastamiseks kindlaks määratud maksude kättesaadavaks tegemise kohustusest ei pea olema täidetud mitte ainult määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2 ette nähtud tingimused, vaid need maksud peavad olema nõuetekohaselt kantud ka B-raamatupidamisarvestusse. Nagu Euroopa Kohus selle kohtuotsuse punktis 68 selgitas, kajastab B-raamatupidamisarvestusse kandmine erandlikku olukorda. Seetõttu leidis Euroopa Kohus selle kohtuotsuse punktis 69, et liikmesriik peab „selleks, et nimetatud erakorralisele olukorrale viitavad asjaolud kehtiksid, kindlaksmääratud maksu B-arvestusse kandma *kooskõlas liidu õigusega*“.[39]

102. Selle põhjal tuvastas Euroopa Kohus, et kui riigi ametiasutuste tegevus oleks olnud liidu õigusega kooskõlas, oleks maksud kindlaks määratud ja kantud A-raamatupidamisarvestusse. Seega ei saanud Itaalia väita, et B-raamatupidamisarvestusse kandmise tingimused olid täidetud, sest kuna Itaalia ei määranud asjaomaseid makse kindlaks, tingis ta ise määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 punkti b kohaldamise tingimuste tekkimise. Kuna Itaalia ametiasutused kandsid omavahendite maksu ebaseaduslikult B-raamatupidamisarvestusse, ei kuulunud määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 sätted tema suhtes kohaldamisele.[40]

103. Seetõttu käsitleti kohtuotsuses komisjon *vs.* Itaalia minu arvates olukorda, kus määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõige 2 ei ole kohaldatav, kuna maksud olid ebaõigesti kantud B-raamatupidamisarvestusse, kuigi need oleksid pidanud olema kantud A-raamatupidamisarvestusse, mitte aga seetõttu, et maksud olid kantud B-raamatupidamisarvestusse hilinemisega.[41]

104. Käesoleval juhul ei ole kindel, et kui Tšehhi Vabariik oleks maksud kindlaks määranud varem, oleks ta saanud need kanda A-raamatupidamisarvestusse. On väga tõenäoline, et maksud oleks ikkagi tulnud kanda B-raamatupidamisarvestusse. Ent tema B-raamatupidamisarvestusse kandmine hilineb seetõttu, et liikmesriik jäi passiivseks ajal, mil oli võimalik hankida maksude kindlaksmääramiseks vajalikku teavet.

[38] Vt kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, punktid 13–19.

[39] Kohtujuristi kursiiv.

[40] Vt kohtuotsus komisjon *vs.* Itaalia, punktid 70–73. Vt ka kohtujurist Kokott'i ettepanek kohtuasjas komisjon *vs.* Itaalia (C-334/08, EU:C:2010:187, punktid 68–78, eelkõige punkt 76) („Maksude B-arvestusse kandmine ei tule nimelt arvesse juhul, kui liikmesriik ise põhjustab asjaolu, mille tõttu tuleb maksud kanda B-arvestusse. See on kooskõlas õiguspõhimõttega, mille kohaselt ei tohi keegi saada kasu oma ebalojaalsest käitumisest.“).

[41] Vt selle kohta ka 3. aprilli 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (C-60/13, ei avaldata, EU:C:2014:219, eelkõige punktid 51–54), milles Euroopa Kohus viitas kohtuotsuse komisjon *vs.* Itaalia punktidele 61 ja 65, tehes järelduse, et Ühendkuningriik ei saanud tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2 ette nähtud erandile olukorras, kus ta ei olnud makse B-raamatupidamisarvestusse üldse kandnud.

105. Nimelt ei analüüsinud Euroopa Kohus kohtuotsuses komisjon *vs.* Itaalia konkreetselt, kas selle kohtuotsuse punktis 69 „kooskõlas liidu õigusega“ käsitletakse olukorda, kus maks on nõuetekohaselt kantud B-raamatupidamisarvestusse, kuid kanne ise oleks võinud toimuda varem. See kohtuotsus üksi ei võimalda seega järeldada, et hilinenud kande tegemine välistab liikmesriigil automaatselt määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2 tuginemise.

106. Siiski seisneb kohtuotsuse komisjon *vs.* Itaalia mõte selles, et määruse nr 1150/2000 artikli 6 lõike 3 ja artikli 17 lõike 2 vahelise suhte õige tõlgendus on see, et liikmesriik ei saa tugineda artikli 17 lõikele 2, kui ta hilines maksu kindlaks määramise ja kande tegemisega.

107. Tšehhi Vabariik väidab, et määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 selline tõlgendamine oleks vastuolus liidu seadusandja kavatsusega vabastada liikmesriik, kui ta ei olnud tollimaksu sissenõudmise võimatuse põhjustaja ega saanud seda vältida.

108. Minu arusaamise kohaselt põhineb määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 eesmärk asjaolul, et tollimaksud on liidu eelarve otsene allikas, mida peavad tasuma importijad, mitte liikmesriigid. Viimased on üksnes selle tulu kogumisel vahendajad. Seega, kui võla sissenõudmise võimatus on omistatav importijale, mitte importivale liikmesriigile, peaks liit eelarvekahju aktsepteerima.

109. Vastupidi, artikli 17 lõige 2 ei puuduta olukorda, kus võla sissenõudmise võimatus *on* omistatav liikmesriigile, sealhulgas seetõttu, et ta ei ole tegutsenud ennetavalt võla õigeaegseks kindlaksmääramiseks ja sissenõudmiseks.

110. Nagu juba selgitatud, on hilinenud kindlaksmääramine ja arvestuskande tegemine omistatav liikmesriigile. Hilinenud kindlaksmääramine tähendab just seda, et liikmesriik ei määranud maksu kindlaks hoolimata sellest, et ta oleks võinud seda teha. Liikmesriik ei saa väita, et tal ei olnud võimalik maksu varem kindlaks määrata, kui ta jäi vajaliku teabe hankimisel passiivseks.

111. Seetõttu ei ole tõlgendus, mille kohaselt liikmesriik ei saa tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, kui ta määras maksu kindlaks ja tegi kande hilinenult, vastuolus liidu seadusandja kavatsusega, nagu Tšehhi Vabariik seda mõistis.

112. Nagu Euroopa Kohus on sedastanud, on määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikes 2 sätestatud kohustustest vabastamine oma olemuselt erandlik ja liikmesriik saab sellele tugineda üksnes põhjusel, mida ei saa talle omistada.[42] Määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 sellist ranget tõlgendamist õigustab vajadus stimuleerida liikmesriike ennetavalt kindlaks määrama ja sisse nõudma liidu omavahendeid, arvestades, et see tulu sõltub täielikult liikmesriikide koostöövalmist käitumisest (vt ka käesoleva ettepaneku punkt 94).

113. Lisaks väidab komisjon, et kui liikmesriigil on õigus tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2 isegi siis, kui maksu kindlaksmääramata jätmine on tema süü, oleks sellel kahjulikud tagajärjed Euroopa Liidu finantshuvidele.

114. Tšehhi Vabariik ja menetlusse astunud liikmesriigid väidavad, et sellist kahjustavat tagajärge ei teki; kui tollivõla sissenõudmata jätmine tulenes sellest, et riigi ametiasutuste süül määrati tollimaksud kindlaks hilinenult, siis ei oleks määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 tingimused täidetud. Seega ei tekitataks liidu eelarvele kahju.

[42] Vt 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, punkt 381).

115. Liikmesriikide esitatud väide viib järeldusele, et see, kas liikmesriik võib või ei saa tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, kui ta on hilinenud maksude kindlaksmääramise ja kirjendamisega, ei oma tähtsust, sest sellises olukorras ei saa liikmesriiki vabastada kohustusest anda asjaomane summa komisjoni käsutusse. Seega tekib küsimus, miks peaks liikmesriigil, kes määras maksu kindlaks hiljem, kui ta oleks pidanud, olema üldse lubatud tugineda artikli 17 lõikele 2, kui on juba ette teada, et selle sättega kehtestatud tingimused ei ole täidetud.

116. Minu arvates, kui aktsepteeritaks tõlgendust, mille kohaselt liikmesriik võiks tugineda artikli 17 lõikele 2 isegi siis, kui ta on hilinenud, võib see kahjustada liidu omavahendite süsteemi tõhusust, sest see võimaldaks teha erandeid liikmesriikide kohustusest määrata maksud kindlaks ja teha kanded õigel ajal.

117. Lisaargumendina komisjoni pakutud tõlgenduse vastu rõhutavad Belgia ja Madalmaade valitsus, et hilisemad muudatused liidu õigusaktides määruse nr 609/2014 artikli 13 lõike 2 alusel, mis on määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõike 2 järeltulija,[43] toetavad seisukohta, et hilinenud kanne ei saa automaatselt välistada, et liikmesriik tugineb kõnealusele vabastusele.

118. See argument ei veena mind samuti.

119. Määruse nr 609/2014 artikli 13 lõikega 2 kehtestati täiendav olukord, kus liikmesriigi võib vabastada tema omavahenditega seotud kohustustest. Selle asjakohases osas on sätestatud:

„Samuti vabastatakse liikmesriigid kohustusest anda komisjoni käsutusse *artikli 2 alusel kindlaks määratud nõuetele* vastavad summad, kui nad tõendavad, et liikmesriigi poolt *pärast kõnealuste nõuete kindlaks määramist* tehtud viga, näiteks viga, mis põhjustas hilinenud kande tegemise eraldi raamatupidamisarvestusse, ei mõjutanud artikli 2 kohastele nõuetele vastava summa sissenõudmise võimatust.“[44]

120. Nagu nähtub sätte sõnastusest, puudutab see haldusvigu, mis on tehtud *pärast* nõuete korrektset kindlaksmääramist. Seega näib, et see säte puudutab teistsugust olukorda kui käesolevas kohtuasjas, kus küsimus puudutab õigel ajal kindlaksmääramist.

121. Järelikult ei muuda see argument kehtetuks järeldust, mille kohaselt liikmesriik, kes on nõuded kindlaks määranud ja kanded teinud hilinenult, ei saa tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2.

122. Eelnevate kaalutluste põhjal leian seega, et apellatsioonkaebuse esimene väide on põhjendatud.

C. Apellatsioonkaebuse teine väide

123. Apellatsioonkaebuse teises väites heidab komisjon ette, et Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktides 94–126 vääralt tõlgendanud määruse nr 1150/2000 artikli 2 lõiget 1 ja artikli 17 lõiget 1 koostoimes tolliseadustiku artikli 217 lõikega 1 ja ELTL artikliga 325, leides, et Tšehhi Vabariigil oli õigus oodata ära OLAFi missiooniaruanne, enne kui ta võttis meetmeid kõnealuste nõuete kindlaksmääramiseks ja kirjendamiseks.

[43] Vt käesoleva ettepaneku 15. joonealune märkus.

[44] Kohtujuristi kursiiv.

124. Komisjoni sõnul olid ühisprotokollile lisatud tõendid piisavad selleks, et Tšehhi Vabariik saaks tollivõla kindlaks määrata hiljemalt missioonilt naasmisel. Kuna OLAFilt missioonilt tagasi tulles tõendeid ei nõutud, määrati tollivõlg kindlaks hilinenult ja sellele võlale vastavad summad kanti B-raamatupidamisarvestusse hilinenult.

125. Tšehhi Vabariik, keda toetavad Belgia, Madalmaade ja Poola valitsus, väidab, et ta võib õigustatult eeldada, et OLAF täidab oma kohustusi kooskõlas ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõttega, ning teda ei saa süüdistada OLAFi viivituses. Nimetatud liikmesriigi sõnul teadis OLAF, et Tšehhi Vabariik ootas OLAFi hinnangut ja missiooni käigus kogutud tõendite edastamist. Seega ei saa Tšehhi Vabariigile ette heita, et ta ei nõudnud neid tõendeid varem.

126. Minu arvates tõlgendas Üldkohus kohaldatavat õigust vääralt, kui ta leidis, et Tšehhi Vabariik võis ära oodata OLAFi missiooniaruande, et määrata liidu omavahendite maksud käesoleva kohtuasja asjaoludel.

127. Nagu komisjon on märkinud, on määruse nr 1150/2000 artikli 2 lõikes 1 ja artikli 17 lõikes 1 koosmõjus tolliseadustiku artikli 217 lõikega 1 *nõutud*, *et liikmesriigid* võtaksid võimalikult kiiresti kõik vajalikud meetmed liidu omavahendite maksude kindlaksmääramiseks.

128. ELTL artikli 325 lõike 1 järgi, millele komisjon samuti tugineb, *on liikmesriikide ülesanne* võtta vajalikud meetmed, et tagada maksude ja seega vastavate omavahendite summade tõhus ja täielik sissenõudmine.[45]

129. Nendest sätetest tuleneb, et nõuete kindlaksmääramise kohustus lasub liikmesriikidel.

130. Euroopa Kohtu praktika kinnitab seda seisukohta. Nii on Euroopa Kohus otsustanud, „et kehtiva liidu õiguse kohaselt on liidu omavahendite süsteemi haldamine *usaldatud liikmesriikidele ja selle eest vastutavad ainult nemad*“.[46]

131. On tõsi, et lojaalse koostöö põhimõte kohustab liikmesriike ja OLAFit omavahel koostööd tegema.[47]

132. Siiski asjaolu, et asjakohaste liidu õigusaktide kohaselt[48] peab OLAF liikmesriike (ja Euroopa Parlamenti) teavitama ja koostama aruandeid ning et need aruanded on liikmesriikides lubatavad tõendid, ei muuda liikmesriikide vastutust liidu omavahendite süsteemis.

[45] Vt nt 5. juuni 2018. aasta kohtuotsus Kolev jt (C-612/15, EU:C:2018:392, punktid 51 ja 52) ning 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, punktid 346 ja 359).

[46] 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, punkt 345). Kohtujuristi kursiiv.

[47] Kohtupraktika kohaselt on määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõige 1 ELL artikli 4 lõikest 3 tuleneva lojaalse koostöö põhimõtte konkreetne väljendus. Vt 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa (C-105/02, EU:C:2006:637, punkt 87) ja 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia (C-377/03, EU:C:2006:638, punkt 93). Sama kehtib ka ELTL artikli 325 lõike 3 kohta, mille kohaselt „kooskõlastavad liikmesriigid oma meetmeid, mille eesmärk on kaitsta liidu finantshuve pettuste eest“ ning „[s]elleks organiseerivad nad koos komisjoniga tiheda ja regulaarse koostöö pädevate asutuste vahel“. Vt 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, punkt 261).

[48] Vt sellega seoses nõukogu 13. märtsi 1997. aasta määruse (EÜ) nr 515/97 liikmesriikide haldusasutuste vastastikusest abist ning haldusasutuste ja komisjoni vahelisest koostööst tolli- ja põllumajandusküsimusi käsitlevate õigusaktide nõutava kohaldamise tagamiseks (EÜT 1997, L 82, lk 1; ELT eriväljaanne 02/08, lk 217) artiklid 20 ja 21; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta määruse (EÜ) nr 1073/1999 Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdluste kohta (EÜT 1999, L 136, lk 1; ELT eriväljaanne 01/03, lk 91) artikkel 9 ning põhjendused 13 ja 16. Viimati nimetatud määrus tunnistati hiljem kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrusega (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi (ELT 2013, L 248, lk 1).

133. Seega ei saa asjaolu, et OLAF ei edastanud Tšehhi Vabariigile vajalikku teavet, nagu lubatud, vabandada selle liikmesriigi suutmatust asuda ennetavalt tegutsema ja nõuda seda teavet OLAFilt.

134. Seda seisukohta toetavad OLAFit käsitlevad liidu õigusaktid.

135. Määruses nr 1073/1999 on sätestatud, et „säilitada tuleks praegu siseriiklikul ning [Euroopa Liidu] tasandil kehtiv vastutuse jaotus ja tasakaal“ ning et selle määrusega „ei kahandata mingil viisil liikmesriikide volitusi ega kohustust võtta [Euroopa Liidu] finantshuve kahjustavate pettuste vastase võitluse meetmeid“. [49]

136. Lisaks on määruse nr 1073/1999 artikli 10 lõikes 1 sätestatud, et OLAF „võib *igal ajal* edastada asjaomaste liikmesriikide pädevatele asutustele välisjuurdluste käigus saadud informatsiooni.“ [50]

137. Määruse nr 515/97 artikli 21 lõikes 3 on sätestatud, et OLAF edastab missioonide käigus saadud teabe riigi ametiasutustele „kui need seda taotlevad“.

138. Kõik eeltoodu toetab tõlgendust, mille kohaselt ei saa liikmesriigi hilinemist vabandada sellega, et ta ootas passiivselt, et OLAF edastaks teabe.

139. Seda seisukohta kinnitab kohtupraktika. Kohtuotsuses komisjon *vs.* Ühendkuningriik, [51] mis käsitles Hiinast pärit tekstiilitoodete ja jalatsitega seotud tollipettusi, leidis Euroopa Kohus, et Ühendkuningriik on rikkunud muu hulgas liidu omavahendite õigusest tulenevaid kohustusi teha traditsioonilised omavahendid komisjonile kättesaadavaks. Euroopa Kohus leidis, et kuna liidu tollialaste õigusaktide kohaldamine on liikmesriikide ülesanne ja nemad on selle eest ainuvastutavad, oli Ühendkuningriik kohustatud kohaldama sobivaid meetmeid, et need väärtused õigesti kindlaks määrata, ega tohtinud seega saada oma tegevusetusest kasu, et põhjendada omavahendite kättesaadavaks tegemata jätmist. OLAFi esitatud teave võib äärmisel juhul olla täiendav vahend, kuid ei asenda teavet, mille hankimine on liikmesriikide kohustus. [52]

140. See viib mind järeldusele, et käesoleva kohtuasja konkreetsetel asjaoludel ei saa Tšehhi Vabariigi hilinemist omavahendite nõuete kindlaksmääramise ja kirjendamisega vabandada sellega, et riik ootas OLAFi missiooniaruannet, enne kui võttis vajalikud meetmed, et määrata kindlaks maksud, mida Baide võlgneb.

141. Tuleb meenutada, et käesoleva ettepaneku punktides 26–44 esitatud sündmuste jada kohaselt:

– Tšehhi Vabariik võttis riskiprofiili vastu 2006. aastal, mistõttu ta oli teadlik liidu dumpinguvastastest tollimaksudest kõrvalehoidmise kahtlusest.

[49] Määruse nr 1073/1999 põhjendused 3 ja 21. Sarnane sõnastus on esitatud vastavalt määruse nr 883/2013 põhjendustes 2 ja 49. Vt ka otsuse 1999/352 põhjendus 2, milles korratakse, et „säilitada tuleks praegune ülesannete jaotus ja tasakaal siseriikliku ja [Euroopa Liidu] tasandi vahel“.

[50] Kohtujuristi kursiiv. Vt ka määruse nr 1073/1999 põhjendus 15. Sarnane sõnastus on esitatud vastavalt määruse nr 883/2013 artikli 12 lõikes 1 ja põhjenduses 35.

[51] Vt 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, eelkõige punktid 404 ja 533).

[52] Vt 8. märtsi 2022. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ühendkuningriik (võitlus väärtuse alahindamises seisnevate pettuste vastu) (C-213/19, EU:C:2022:167, eelkõige punktid 374, 377, 378 ja 392–394). Vt ka selle kohtuotsuse punkt 322, milles Euroopa Kohus leidis, et „kuigi liidu tasandil võetud tollikontrolli meetmed on kahtlemata mõeldud liikmesriikide toetamiseks, ei saa need asendada liikmesriikide ülesandeks olevat kontrollitegevust ja liidu finantshuvide kaitset“.

– 2007. aasta novembris toimunud missioon kinnitas tollipettuse olemasolu ning – nagu nähtub ühisprotokollist – selle missiooni käigus teavitati Tšehhi ametiasutusi dokumentidest, mis tõendasid, et Baide oli paljude taskutulemasinate impordi puhul liidu dumpinguvastastest tollimaksudest kõrvale hoidnud.

– Tšehhi Vabariik ootas 2008. aasta juulis OLAFi missiooniaruande saamist ja tšehhikeelse versiooni saamist 2008. aasta augustis. Nagu Tšehhi Vabariik kohtuistungil kinnitas, ei suhelnud ta OLAFiga, et saada dokumendid varem. Tšehhi Vabariik ei teinud midagi, kuna OLAF lubas, et teave edastatakse.

– Tšehhi Vabariik hakkas tegutsema alles 2008. aasta augustis ehk ligikaudu üheksa kuud pärast 2007. aasta novembris toimunud missiooni.

– Tšehhi Vabariik määras kindlaks ja kirjendas liidu omavahendite maksud alles alates 2008. aasta septembrist ehk ligikaudu kümme kuud pärast 2007. aasta novembris toimunud missiooni.

142. Neil asjaoludel ei tundu mulle objektiivselt mõistlik, et liikmesriik ootab vähemalt üheksa kuud pärast seda, kui on saanud kinnituse pettuse toimepanemise kohta.

143. Seega määras Tšehhi Vabariik tõepoolest omavahendite maksud kindlaks ja kirjendas need hilinenult pelgalt seetõttu, et ta ootas passiivselt, et OLAF esitaks teabe.

144. See ei vabanda OLAFi lubatud teabe edastamata jätmist. Võin nõustuda Belgia valitsuse argumentidega, mille kohaselt komisjoni talitustel, nagu OLAF, ei tohiks lubada oma ülesannete täitmisel olla hooletu.

145. Siiski ei vabasta OLAFi kohustuste rikkumine liikmesriiki tema kohustusest teha kõik, mis on vajalik liidu omavahendite maksudega seotud nõuete õigeaegseks kindlaksmääramiseks ja kirjendamiseks.

146. Vastupidi Tšehhi Vabariigi väidetele ei ole OLAFi võetud kohustused asjakohased, kuna need ei asenda liikmesriikide vastutust teha kõik võimalik.

147. Eelnevate kaalutluste põhjal leian seega, et apellatsioonkaebuse teine väide on põhjendatud.

IV. Tagajärjed

148. Apellatsioonkaebuse esimene ja teine väide on minu arvates põhjendatud. Seetõttu tuleks vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkt 1 tühistada.

149. Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu teise lause kohaselt võib Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes ise lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab. Leian, et käesoleval juhul on see nii.

150. Minu analüüsist apellatsioonkaebuse esimese väite kohta tuleneb, et liikmesriik ei saa tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, kui ta määrab maksud kindlaks ja kirjendab need hilinenult. Samuti nähtub minu analüüsist apellatsioonkaebuse teise väite kohta, et käesoleva juhtumi konkreetsetel asjaoludel määras Tšehhi Vabariik kõnealuse maksu ja kirjendas

selle hilinemisega. Järelikult ei saa Tšehhi Vabariik tugineda määruse nr 1150/2000 artikli 17 lõikele 2, et teda vabastataks kohustusest teha vaidlusalused summad komisjonile kättesaadavaks, ja ta pidi need komisjoni kontole krediteerima. Seega oli maksmiseks kehtiv õiguslik alus ning käesoleval juhul ei ole tegemist liidu alusetu rikastumisega. Teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku jätta Tšehhi Vabariigi poolt Üldkohtule esitatud hagi liidu alusetu rikastumise kohta rahuldamata.

V. Kohtukulud

151. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõikes 2 on sätestatud, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotuse.

152. Kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonimenetluse suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Tšehhi Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb Tšehhi Vabariigi kohtukulud jätta tema enda kanda ning mõista temalt välja komisjoni kohtukulud esimeses kohtuastmes ja apellatsioonimenetluses.

153. Lisaks tuleneb Euroopa Kohtu kodukorra artikli 140 lõikest 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, et menetlusse astunud liikmesriigid kannavad ise oma kohtukulud. Seega tuleb Belgia Kuningriigi ja Poola Vabariigi kohtukulud nii esimeses kohtuastmes kui ka apellatsioonimenetluses jätta nende endi kanda ning jätta Madalmaade Kuningriigi kohtukulud apellatsioonimenetluses tema enda kanda.

VI. Ettepanek

154. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

– leida, et apellatsioonkaebuse esimene ja teine väide on põhjendatud;

– tühistada Üldkohtu 11. mai 2022. aasta kohtuotsuse Tšehhi Vabariik *vs.* komisjon (T-151/20, EU:T:2022:281) resolutsiooni punkt 1;

– jätta Tšehhi Vabariigi poolt Üldkohtule esitatud hagi liidu alusetu rikastumise kohta rahuldamata;

– mõista Tšehhi Vabariigilt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud esimeses kohtuastmes ja apellatsioonimenetluses;

– jätta Belgia Kuningriigi ja Poola Vabariigi kohtukulud esimeses kohtuastmes ja apellatsioonimenetluses nende endi kanda ning jätta Madalmaade Kuningriigi kohtukulud apellatsioonimenetluses tema enda kanda.